

Hamlet hemma på gården

I projektet *Hamlet hemma på gården* har jag arbetat med mina grannar - Amanda, Agnes, Mina, Nike, Nelly, Klara, och Torun - ett kompisgäng på sju 9 till 11-åriga tjejer. Hemma på vår svenska funkisgård har vi tillsammans bearbetat dramat Hamlet av Shakespeare. I det videoverk som jag nyss visat i Stenasalen, Göteborgs konstmuseum, kunde man följa processen från övningar till färdig föreställning.

Ofelia (Nike) kommer tillsammans med sin väninna Horatia (Amanda) på att hon ska låtsas vara galen för att skrämman upp sin far och bror som vill bestämma över henne.

KOMPISGÄNGET OCH JAG TRÄFFADES på vår innergård varje eftermiddag under sju veckor för att diskutera Hamlethistorien och öva på scenerna. Astrid Askberger engagerades att videofilma vårt arbete. Flickorna använde varandra och mig, som publik och kritiker, när de övade på scenerna. Först i slutet fick tjejerna sina bestämda roller och de var då mycket engagerade i historien som helhet och i varandras roller. De spelade upp sin föreställning på gården inför grannar och släkt den 1 juli 2004.

Medverkande i videoprojektet
Hamlet hemma på gården:

De sju flickorna: Torun Hultén, Mina Benjegård, Amanda Wiberg, Klara Holm, Nike Norin, Nelly Holmberg och Agnes Wentzel-Blank.

Kamera: Astrid Askberger (även Nanna Huolman och Ilona Huss Walin).

Ljusbearbetning: Roger Langvik.

Idé, produktion, kameraregi och redigering: Ilona Huss Walin.

Tack även till: Louise Wallenberg, Robert Lyons, Channa Soye, Karin Cederblad, Martin Larsson, Ingela Bohm, Therése Högberg, Hanna Peterson och flickornas föräldrar.

Följande tillägg/avvikelser finns med i vår gemensamma tolkning av Hamlethistorien:

- Ofelia har en väninna som heter Horatia.
- Ofelia frågar om hon också får åka till Frankrike precis som sin bror Laertes.
- Ofelia bestämmer sig för att låtsas vara galen. (I originaldramat är det bara Hamlet som låtsas vara galen medan Ofelia blir galen på riktigt.)
- Ofelia skrattar åt Hamlet när han säger att hon borde gå i kloster.
- Ofelia skojar med hovet genom att spöka ut sig under teatern.
- Ofelia terroriserar kungen och drottningen och sin bror Laertes genom att låtsas vara galen.
- Ofelia låtsas vara död. Hon hyr en läkare som ska säga att hon är död.
- Ofelia stiger upp ur graven under begravningen. Hon tröttnade på att spela död.
- Ofelia utmanar drottningen på duell och vinner halva kungariket.
- Ofelia delar kungariket med sin väninna Horatia, då alla andra har dött.

Text: Ilona Huss Walin

"Ingen glass Ofelia!" Ofelia får inte göra vad hon vill. Bl.a. får hon inte äta glass.

Ofelia (Nike) kommer tillsammans med sin väninna Horatia (Amanda) på att hon ska låtsas vara galen för att skrämman upp sin far och bror som vill bestämma över henne.

Ofelia (Nike 10 år): Drottning, jag vill utmana dig på duell. Det är våran tur att duellera! Kom upp!

Drottning Gertrud (Torun 10 år): Ska jag duellera? Så roligt!

Ofelia: Om jag vinner, vill jag ha halva kungariket och plats på tronen.

Gertrud: Om jag vinner då?

Ofelia: Då får jag väl sticka härifrån.

Hamlet (Agnes 9 år): Men vi skulle ju duellera!

Laertes (Nelly 10 år): Ja, vi skulle ju duellera. Det är tråkigt att bara sitta och titta.

Ofelia: Då får ni se hur vi brukar känna oss!

Ofelia (Nelly) låtsas vara galen för att göra sin omgivning osäker och förvirrad.

Kung Klaudius (Klara) talar med Laertes (Nelly) om hur de ska få död på Hamlet.

"Att vara eller inte vara..." Agnes övar på Hamlets tal medan de andra lyssnar.

Klara och Mina är maktaröade av sig själva och varandra när de spelar män.

Hamletprojekt med råttor och skådespelare

– Att du nu undrar hur det ska bli och hur det ska gå är en del av själva projektet.

Ilona Huss Walin funderar just nu kring ännu ett projekt kring *Hamlet*. Denna gång vill hon arbeta med råttor och skådespelare. Hon har tidigare genomfört ett projekt där hon byggde ett mänskligt hem åt råttor i deras egen skala. Hon följde deras liv där, och det hela blev en slags videodokumentär som sändes i realtid på Internet. Det blev också ett videoverk, en slags icke-verbal dramafilm.

ILONA HUSS WALIN MENAR att det kring råttor finns en klar värdeledning som hon använde sig av:

– Råttor har ett symbolvärde; de har låg status, samtidigt som de lever nära människan, de är däggdjur och liknar oss.

INTRESSET FÖR SPRÅKET GJORDE ATT Ilona Huss Walin ville göra en dramafilm med råttor i rollerna. Hon såg just *Hamlet* som en viktig bas för västerländskt historieberättande. Här fanns den unga manliga revoltören, här fanns den ensamma perfekta kvinnan som dör på slutet.

– När jag dök in i historien om *Hamlet* med tanken inriktad mot att göra den med råttor, sjönk jag så in i själva berättelsen att jag kände att jag behövde arbeta med historien och bearbeta språket i pjäsen. Då kom jag på att jag kunde arbeta med barnen på min egen gård. Hela det arbetet gav näring åt att jobba vidare med min idé om råttor i rollerna.

ILONA HUSS WALIN BLEV BERÖRD AV kvinnorollerna i *Hamlet*, på ett sätt som hon tror att hon inte hade blivit om hon varit yngre. – *Hamlet* skäller ut sin mamma för att hon känner åtrå, *Hamlet* säger till Ofelia att hon

ska gå i kloster, Ofelia säger 'Ja far' och 'Ja bror'. Det är tacksamma, tydliga situationer och när jag använder råttor i ett installationsbygge kan det hända nya och oväntade saker i förmedlingen, eftersom de är oförutsägbara och betar sig irrationellt i relation till vad som sägs; deras drivkrafter är helt andra än människors.

VAD GÄLLER HAMLET MED RÅTTOR kommer Ilona Huss Walin att jobba med röster på olika sätt. Man kommer att leka sig fram på liknande sätt som i *Hamlet hemma på gården*.

– Jag kommer antagligen att blanda människor och råttor i den här filmen. Det kommer att ligga repliker som sedan redigeras. Det är svårt att säga hur slutresultatet blir eftersom jag jobbar med projekt som kan skapa en intressant process. Det kan bli si eller så. Och att du nu undrar hur det ska bli och hur det ska gå är en del av själva projektet. Det kan vara minst lika viktigt som själva slutresultatet. Därför vill jag gärna berätta om ett projekt medan jag håller på med det, för att det väcker mycket fantasier hos folk. Även om presentationen av slutresultatet är viktig, så är det ännu viktigare att arbetet är en spännande och utvecklande process, som också den blir en del av verket. Samtidigt vill jag låta processen bli synlig i själva presentationen. Oftast ser man ju bara det färdiga resultatet i ett konstverk.

ATT BYGGA INSTALLATIONER i råttornas skala är själva huvudidén. Det talade ordet kommer också ha stor betydelse.

– Jag vill undersöka begreppet dramafilm under nya förutsättningar och förhållanden. Det visuella kommer att ställas mot det verbala på ett nytt sätt.

ILONA HUSS WALIN FÖRNEKAR INTE att det finns en komisk sida i detta, men menar att det skulle bli rätt ytligt om hon gjorde detta bara för att skoja.

– För mig är råttorna toppen på isberget. Råttorna blir en slags kod. I mina arbeten använder jag mig av begrepp som alla känner till och har en åsikt om. När jag sedan kombinerar det med annat, sätter det i nya sammanhang, kan det skapa nya bilder och tillstånd i huvudet på både mig själv och andra. Det lustiga finns då ofta med som en ingrediens.

– Det är nog lite irriterande att konfronteras med idén att göra *Hamlet* med råttor men råttorna är en del av både formen och idén. Bildkonstnärer arbetar ofta med små resurser, så filmare och skådespelare skulle nog tycka att det jag gör bara är en skiss. Därför kan fokus ligga mer på idén. Bildkonstnären förser världen med idéer, som kan vara mycket viktigare än hur det hela utförs eller hur fint det görs. Det kan väcka tankar hos människor.

Bilderna är från realtidsfilmen "What if I was a rat?" 2002. Ilona Huss Walin byggde ett hem åt råttor fast i deras egen skala. I detta hem bodde fyra råttor och filmades av övervakningskameror på nonTVTVstations studio i Stockholm. Scenariot direktsändes till en streamad videobild på Internet, men även till olika konstmuseer i Norden, bl. a. Moderna museet i Stockholm och Kiasma i Helsingfors.

Läs mer på www.natverkstan.se/ilona

Intervju: Roland Heiel

